

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 9 mars 1937 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för mästerlotsen A. V. Friman och lotsen P. E. V. Smålander från viss ersättningsskyldighet till kronan.

(1:a avd.)

Uti en den 8 januari 1937 dagtecknad proposition (nr 29) har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, dels att mästerlotsen vid Vinga lotsplats Albert Vilhelm Friman och t. f. lotsen vid Göteborgs lotsplats, lotsen vid Uddevalla lotsplats Per Elis Valdemar Smålander må, envar därest han senast den 1 juli 1940 till lotsstyrelsen erlägger ett belopp av 2,000 kronor, befrias från återstående ersättningskyldighet för de kostnader, som kronan fått vidkännas i anledning av motorgaleasen »Gerdas» grundstötning och förlisning den 10 maj 1929, dels ock att för återbetalning till lotsstyrelsen av vad styrelsen förskottsvis erlagt må — med undantag av ett belopp av fyratusen kronor — tagas i anspråk det i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Den 10 maj 1929 grundstötte och förliste den Herman Aronsson i Hamburgsund tillhöriga motorgaleasen »Gerda» å grundet S. V. Sälöbåde i Göteborgs norra skärgård. Anledningen härtill var, att den ballongprick, som skulle utmärka grundet och vara utsatt nordost om detsamma, istället befann sig nordväst om grundet. Pricken hade tidigare samma dag blivit utsatt från lotsverkets tjänstefartyg »Göteborg», därvid nuvarande t. f. lotsen vid Göteborgs lotsplats, lotsen vid Uddevalla lotsplats Per Elis Valdemar Smålander såsom tillförordnad befälhavare å fartyget och nuvarande mästerlotsen vid Vinga lotsplats Albert Vilhelm Friman, vilken tjänstgjort vid rodret, gemensamt deltagit i fartygets navigering och bestämmande av platsen för prickens utsättande. På föranstaltande av lotsstyrelsen blevo Friman och Smålander, såsom ansvariga för prickutsättningen, ställda under åtal vid Göteborgs rådhusrätt för vårdslöshet och oskicklighet i tjänsten. I rättegången yrkade Herman Aronsson och hans son Bernt Helge Aronsson, den förstnämnde jämväl såsom förmyndare för sin underårige son Karl Harry Allan Aronsson, ävensom Bohusläns enskilda försäkringsbolag, i vilket bolag fartyget var försäkrat, åläggande för Friman och Smålander, vilken gälda gitte, att till dem utgiva ersättning med vissa belopp för förlusten av far-

tyget, förlorade klädespersedlar m. m. Rådhusrätten lämnade i sitt utslag såväl åklagarens ansvarsyrkande som i målet förd ersättningstalan utan bifall. Över utslaget anfördes besvär dels av Herman Aronsson och Bernt Helge Aronsson, den förstnämnde jämväl såsom förmyndare för Karl Harry Allan Aronsson, ävensom av bolaget, dels ock av Smålander. Den sistnämnde liksom Friman hade i rådhusrätten framställt yrkande om ersättning för rättegångskostnad av motparterna, vilket yrkande blev av rådhusrätten ogillat. Göta hovrätt fann ej skäl göra ändring i rådhusrättens utslag. Sedan Herman Aronsson och bolaget fullföljt talan hos Kungl. Maj:t, förklarade Kungl. Maj:t — sedan utlåtande avgivits av kommerskollegii sjötekniske konsulent — genom utslag den 4 oktober 1932 bland annat, att i målet måste anses utrett att Friman och Smålander genom vårdslöshet och försummelse vållat grundstötningen samt att de icke förebragt någon omständighet, som kunde befria dem från skyldighet att ersätta Herman Aronsson den skada, som tillskyndats honom, varjämte Friman och Smålander förpliktades, en för båda och båda för en, bland annat att till Herman Aronsson utgiva sammanlagt 17,380 kronor. Vid verkställighet av utslaget inflöto allenast 50 kronor 60 öre.

Under förmålan bland annat att kronan måste anses svara för den skada, som förorsakats av Frimans och Smålanders försummelse i tjänsten, instämde därefter Herman Aronsson, Bernt Helge Aronsson och Karl Harry Allan Aronsson samt försäkringsbolaget kronan till rådhusrätten i Stockholm. I utslag den 30 juli 1934 prövade rådhusrätten rättvist förplikta kronan att genast mot kvitto utgiva dels solidariskt med Friman och Smålander till bolaget 9,520 kronor, dels likaledes solidariskt med Friman och Smålander till Herman Aronsson 7,809 kronor 40 öre, dels till Bernt Helge Aronsson 375 kronor och dels till Karl Harry Allan Aronsson 352 kronor, ävensom att å de utdömda beloppen gälda ränta efter fem procent om året från stämningdagen till dess betalning skedde. Svea hovrätt, dit kronan fullföljde talan, prövade i dom den 29 mars 1935 rättvist fastställa rådhusrättens domslut i huvudsaken. Efter fullföljd av kronan har Kungl. Maj:t genom dom den 27 mars 1936 prövat rättvist fastställa hovrättens domslut. I samtliga instanser har kronan härjämte ålagts ersätta rättegångskostnaderna, vilka sammanlagt uppgå till 2,125 kronor, jämte protokollslösen.

I skrivelse den 12 oktober 1936 har *lotsstyrelsen* framhållit, bland annat, att styrelsen till undvikande av ökade räntekostnader den 3 april 1936 från förskottstitel erlagt de utdömda skadeståndsbeloppen jämte då upplupen ränta eller sammanlagt 20,253 kronor 20 öre ävensom ersättning för rättegångskostnader med 2.226 kronor. Vidare har styrelsen till Göteborgs tegelaktiebolag i egenskap av ägare till den tegellast, som gått förlorad vid grundstötningen, från förskottstitel erlagt värdet av tegellasten jämte fem procent ränta under 6 månader eller sammanlagt 1,055 kronor 30 öre.

Då det med hänsyn till Frimans och Smålanders ekonomiska ställning måste antagas föreligga avsevärda svårigheter för dem att erlægga hela det ifrågavarande beloppet och kronans utsikter att inom rimlig tid utfå det-

samma måste anses vara mycket små, har styrelsen funnit sig böra förordna, att Friman och Smålander, sedan de inbetalat visst belopp måtte befrias från återstående ersättningsskyldighet. Beträffande storleken av detta belopp har styrelsen ansett sig böra föreslå, att detsamma måtte bestämmas till förslagsvis 3,000 kronor för vardera, att inbetalas senast den 1 juli 1940. Styrelsen har vidare hemställt, att vad styrelsen i anledning av sagda grundstötning förskottsvis erlagt måtte — med undantag av ett belopp av 6,000 kronor — avföras från den å omkostnadsstaten för lotsverket ingående anslagsposten till diverse och extra utgifter.

Statskontoret har i utlåtande den 11 november 1936 förklarat sig icke hava något att erinra mot att Friman och Smålander må mot erläggande av visst belopp befrias från sin ersättningsskyldighet för de kostnader statsverket fått vidkännas. Statskontoret har emellertid ifrågasatt, huruvida icke detta belopp med hänsyn till föreliggande omständigheter skäligen borde bestämmas till något lägre belopp än vad lotsstyrelsen föreslagit, förslagsvis till 2,000 kronor för vardera av dem.

I betraktande av det förhållandevis betydliga belopp, som vid bifall till framställningen komme att stanna på statsverket, syntes statskontoret skäl tala för att anslaget till oförutsedda utgifter disponerades för bestridande av detta belopp.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

Såsom lotsstyrelsen framhållit lärer det med hänsyn till Frimans och Smålanders ekonomiska ställning föreligga avsevärda svårigheter för dem att erlægga de belopp, som av lotsstyrelsen utlagts, och kronans utsikter att inom rimlig tid återfå desamma måste anses vara mycket små. Å andra sidan torde de få anses vara i stånd att åtminstone till någon del fullgöra dylik återbetalning. På grund härav och med hänsyn till det av 1935 års riksdag i dess skrivelse nr 156 gjorda uttalandet angående efterskänkande från statens sida av ådömd betalningsskyldighet anser jag mig icke kunna förordna, att Frimans och Smålanders ifrågavarande skuld till statsverket helt efterskänkes.

Däremot finner jag mig av billighetsskäl böra biträda det av lotsstyrelsen framställda och av statskontoret tillstyrkta förslaget, att kronans förevarande fordran hos Friman och Smålander må till återstående del efterskänkas, därest de senast den 1 juli 1940 till lotsstyrelsen inbetala visst belopp, vilket i enlighet med statskontorets förslag torde böra bestämmas till 2,000 kronor för vardera av dem. För återbetalning till lotsstyrelsen av återstoden, av vad styrelsen förskottsvis erlagt, anser jag lika med statskontoret, att anslaget till oförutsedda utgifter lämpligen bör disponeras.

Utskottet.

På av departementschefen anförda skäl finner sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva,

a) att mästerlotsen vid Vinga lotsplats A. V. Friman och t. f. lotsen vid Göteborgs lotsplats, lotsen vid Uddevalla lotsplats P. E. V. Smålander må, envar, därest han senast den 1

juli 1940 till lotsstyrelsen erlägger ett belopp av 2,000 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet för de kostnader, som kronan fått vidkännas i anledning av motorgaleasen »Gerdas» grundstötning och förlisning den 10 maj 1929,

b) att för återbetalning till lotsstyrelsen av vad styrelsen förskottsvis erlagt må — med undantag av ett belopp av fyra tusen kronor — tagas i anspråk det i riksstaten för budgetåret 1936/1937 uppförda förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Stockholm den 9 mars 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 40.
